

ÈVE HERRMANN

100 Montessori fejlesztő gyakorlat 15 hónapos kortól

*A gyermek támogatása
az első felfedezések időszakában*

MÓRA

ÈVE HERRMANN

100 Montessori fejlesztő gyakorlat 15 hónapos kortól

.....

*A gyermek támogatása
az első felfedezések időszakában*

Köszönet Benoît-nak, Livnek és Émynek.

Ugyancsak köszönet Elpidának, Isaure-nak, Lucának, Otisnak és az anyukájuknak.

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:

Ève Herrmann: *100 activités d'éveil Montessori*.

© 2013 by Éditions Nathan, Sejer, Paris – France, pour la première édition.

© 2016 by Éditions Nathan, Sejer, Paris – France, pour la présente édition.

Fotók a 29. és 191. oldalon: © Kylie D'Alton – www.howwemontessori.com

Fordította: Kaló Krisztina

Minden jog fenntartva, a kiadvány egészének vagy bármely részének a kiadó írásos engedélye nélküli sokszorosítása, másolása, egyéb engedélyköteles felhasználása – beleértve a kiadvány digitalizálását és ily módon történő többszörözését, nyilvánossághoz közvetítését – szigorúan tilos!

Hungarian translation © Kaló Krisztina, 2018

Hungarian edition © Móra Könyvkiadó, 2018

100 Montessori fejlesztő gyakorlat 15 hónapos kortól

*A gyermek támogatása
az első felfedezések időszakában*

Írta és fényképezte:

Éve Herrmann

MÓRA KÖNYVKIADÓ

Tartalom

Bevezető

Hogyan olvassuk és használjuk a könyvet?

Hétköznapi élet

Mit jelent a hétköznapi élet?

Testápolás

- 1 Együttműködés
- 2 A lakás átrendezése
- 3 Öltözködés 1
- 4 A ruhák rendben tartása
- 5 Öltözködés 2
- 6 Gombolkozás
- 7 Kézmosás
- 8 Tisztálkodás
- 9 Cipőtisztítás
- 10 Szobatisztaság
- 11 Napirend

Rend a lakásban

- 12 Ablaktisztítás
- 13 Itassuk fel a kiömlött vizet!
- 14 Töröljük le az asztalt!
- 15 Portörles
- 16 Zoknipárosítás
- 17 Evőeszközök szétválogatása
- 18 Növényápolás
- 19 Kössünk virágcsokrot!
- 20 Mossuk ki a törülkönyt!
- 21 Teregetés
- 22 A mozdulat pontossága
- 23 Rend

A konyhában

- 24 A konyha kialakítása
- 25 Terítés
- 26 Tízórai- és uzsonnakészítés
- 27 Töltögetés
- 28 Vágás
- 29 Kenjünk kenyeret!
- 30 Mosogatás
- 31 Közös főzés
- 32 Kenyérosítás

Tálcan végezhető gyakorlatok

- 33 Öntögetés
- 34 Töltögetés szivaccsal
- 35 „Pecázás”

Egyéb ötletek

Érzékelés

- 36 Válogatás és osztályozás
- 37 Gombosdoboz
- 38 Színek
- 39 Színteresés
- 40 Alakfelismerés
- 41 Színes korongok
- 42 Bűvös zsák
- 43 Párnácskák
- 44 Tapintás
- 45 Meztílabas érzékelés
- 46 „Érzékelőlabdák”
- 47 Hallás
- 48 Szaglás és ízlelés

Kézügyesség

- 49 A figyelem fejlesztése
- 50 Megtölt – kiürít
- 51 Fűzőgetés
- 52 Gyöngyfűzés
- 53 Matrjoska babák
- 54 Mindent a helyére!
- 55 Kinyitom, becsukom...
- 56 Lecsavarom, rácsavarom...
- 57 Cukortartó
- 58 Zárak, reteszek
- 59 Csipesz
- 60 Lyukasztás
- 61 Kirakós
- 62 A játékszerek kiválasztása
- 63 És a televízió?

Beszéd

- 64 A megfelelő szó
- 65 Könyvek
- 66 Olvasás
- 67 Tárgyak
- 68 Tárgyak kicsinyített mása
- 69 Kártyák és tárgyak
- 70 Állatok
- 71 Tanulókártyák
- 72 Szótanulás
- 73 Hangjátékok
- 74 Csendjáték
- 75 Az első rajzok

Kreatív gyakorlatok

- 76 Tiszteljük a kreativitást!
- 77 Közös mű
- 78 Festés
- 79 Szimmetria
- 80 Vágás
- 81 Ragasztgatás
- 82 Fűzős játékok
- 83 Gyurmázás

Nagymozgások

- 84 Nehéz tárgyak
- 85 Székek mozgatása
- 86 A tálca használata
- 87 Mozgás
- 88 Papírfigura
- 89 Térérzékelés
- 90 Testséma
- 91 Tánc

A természet

- 92 Együttélés a természettel
- 93 Ültetés
- 94 Kiskert
- 95 Az ég színe
- 96 Megfigyelőasztal
- 97 A nélkülözhetetlen séta
- 98 Ténykedés a szabadban
- 99 Vízzel festés
- 100 Állatok

*Livnek és Émynek, az én két kis csillagomnak,
akik nélkül soha nem született volna meg ennek
a könyvnek az ötlete.*

É. H.

A Montessori-pedagógia a gyermekkoromban kapott és a személyiségemet megalapozó, tiszteletre épülő nevelésnek köszönhetően érintett meg. Szülőként magam is a tiszteletet, az odafigyelést, az önbizalmat és a tanulási vágyat akartam alapvető értékként a gyermekeimnek adni. Ehhez a Montessori-módszer mutatta meg az utat.

Maria Montessori kezdettől fogva teljes értékű embernek tekintette a gyermeket. Ma már tudjuk, hogy kulcsfontosságú, egész életünket meghatározó alapokat kapunk a születésünktől hároméves korunkig terjedő időszakban. Maria Montessori munkásságának épp ez a kevésbé ismert része érdekelt engem a legjobban.

A készítés, hogy ismereteimet másokkal is megosszam, nem sokáig váratott magára. Elindítottam egy blogot, amelyen keresztül érdeklődő, kérdéseikre válaszokat kereső olvasókra találtam. Ennek a könyvnek a megírása a blog természetes folytatása volt. Egy újabb mód Montessori szép, gazdag és mérhetetlenül mély pedagógiájának felfedezésére és megosztására. Az ő gondolkodásmódja sokat adhat gyermeknek, szülőnek egyaránt.

Ève Herrmann

Bemvezető

Maria Montessori figyelte a gyermekeket, és megértette, hogyan lehet megfelelően és jól segíteni személyiségük kialakulását.

A gyermek azt kéri tőlünk, segítsünk neki abban, hogy egyedül csinálhassa, mi pedig tartsuk tiszteltben fejlődési ritmusát. A Montessori-pedagógia a gyermeket helyezi a középpontba – anélkül, hogy „kis-királyt” csinálna belőle. Ez egyben a felnőtt szerepének újragondolását is jelenti: a felnőtt kísérő lesz – olyan nevelő, aki a gyermeket nem formálandó agyagdarabnak tekinti. Épp ellenkezőleg. A gyermek már születésekor óriási energiával és kreativitással rendelkezik, ami csak arra vár, hogy megmutatkozhasson. Így magától, természetes módon és örömmel tanul, ha ideális környezetben nevelkedik. Ugyanakkor a szülők és nevelők szerepe nélkülözhetetlen ebben is, hiszen a gyermeket nem hagyjuk magára.

Maria Montessori hosszan tartó megfigyelései útján szerzett elmélyült tudást a gyermekről és igényeiről. Erre a tudásra alapozta pedagógiáját. Nagyszerű gondolatai az irányadó elvek ahhoz, hogy megértsük a gyermeknek felkínált tevékenységek jótékony szerepét.

Hatéves koráig a gyermek hihetetlen intenzitással szívja magába mindazon dolgok hatásait, amelyek körülveszik. Ez a **mindent magába szívó „elme”** teszi lehetővé, hogy alkalmazkodjon a környezetéhez, és hogy erőfeszítés nélkül szerezzen ismereteket.

Maria Montessori azt is bebizonyította, hogy **a gyermeknek fogékony időszakai vannak**. Ezek olyan periódusok, amikor a gyermek egy-egy sajátossága, képessége intenzíven változik, formálódik. Ha a fogékony időszak elmúlik, nehezebben alakul ki egy-egy képesség.

Fogékony időszakokban a gyermek képes nagyon erősen összpontosítani: teljesen belemerül abba, amit éppen csinál, észre sem veszi, hogy mi zajlik körülötte. Ezekben az elmélyült pillanatokban a gyermek alakul, formálódik. Ilyenkor nyugodtnak, elégedettnek és boldognak tűnik. Emiatt születésétől fogva támogatnunk kell őt, és biztosítanunk számára ezeket a koncentrált állapotban töltött pillanatokat.

Maria Montessori azt is megfigyelte, hogy a gyermek képességeinek kialakulásához használnia kell a kezét. Az elméje a kezén keresztül tanul.

A Montessori-pedagógia ma is rendkívül időszerű, hiszen örök érvényű értékeket közvetít. Ez a nevelési módszer a jövőbeli világhoz alkalmazkodni tudó, független és felelős felnőtt formálódását tartja szem előtt.

Hogyan olvassuk és használjuk a könyvet?

Ez a könyv olyan ötleteket kínál, amelyeket szülő és gyermek együtt valósíthat meg, és amelyeket a Montessori-pedagógia, illetve az ebből a gondolkodásmódból fakadó fontos elvek ihlettek.

Az itt bemutatott gyakorlatok célja a gyermek tevékenységigényének kielégítése. Ezek a gyakorlatok segítik a gyermeket abban, hogy az Ön támogató jelenléte mellett önállóbb, függetlenebb és magabiztosabb legyen. A gyermek azt érzi majd, hogy már „nagy”, hogy támogatják és tiszteletben tartják azt az igényét, hogy egyedül is elvégezhesen feladatokat, és hogy a kezét használva tanulhasson.

A gyakorlatoknál nem tüntettünk fel életkort, mert **minden gyerekeknek megvan a maga fejlődési ritmusa**. Mindössze arra van szüksége, hogy a neki legmegfelelőbb pillanatban tanulhasson.

Figyeljük a gyermeket! Ha így teszünk, tudni fogjuk, melyik gyakorlat elégítené ki az igényeit, és milyen képességekkel rendelkezik. Ő vezet majd minket, ha mi képesek vagyunk arra, hogy kövessük.

Legjobb, ha először az egész könyvet elolvassa, az elejétől a végéig, hogy lássa, mit is akar átadni.

Ezek után még könnyebben ki tudja választani a gyermekének megfelelő gyakorlatokat. **De a legtöbbet az Ön hozzáállása, lelkiállapota, türelme, figyelme és jóindulatú tekintete számít.** Ezekből érzi a gyermek, hogy miközben szorgoskodik, szeretet és tisztelet kíséri.

Hétköznapi élet

12 és 15 hónapos kora között egy hirtelen jövő, erős lökés arra készíti a gyermeket, hogy utánozza a mozdulatainkat.

Követ minket, és olyan szeretne lenni, mint mi.

Fogadjuk el ezt az energiát és akaratot!

Adjunk lehetőséget, hogy a gyermek mellettünk tevékenykedjen, és teremtsünk alkalmat arra, hogy bizonyos dolgokat egyedül csinálhasson!

*Ebben az időszakban a gyerek azoknak
a tevékenységét utánozza, akiket maga körül lát.
Ezt senki nem kéri tőle, ez az egész belső
indíttatásból történik.*

Maria Montessori: Az utánzással tanuló gyermek

Mit jelent a hétköznapi élet?

A kisgyerek 15 hónapos kora körül, amikor már képes és kész utánozni a felnőtteket, másra sem vágyik, mint hogy részt vehessen a család életében, és mellettünk tevékenykedhessen.

Ekkor már kevésbé érdeklik a játékok, inkább arra van szüksége, hogy manuális tevékenységeken keresztül tapasztaljon.

Ha előkészítünk egy egyszerű, rövid kis hétköznapi feladatot, alkalmat adunk neki arra, hogy gyakoroljon, hibázzon, és hogy nyugodtan újra próbálkozzon.

A hétköznapi élet során a gyermek egyszerre végez szellemi, érzelmi és fizikai munkát. Megérti, mit jelent függetlennek lenni, összpontosítani, uralni az izmait, és átlatni egy tevékenység egymást követő lépéseit.

- 1–11** Testápolás
- 12–23** Rend a lakásban
- 24–32** A konyhában
- 33–35** Tálcán végezhető gyakorlatok

Testápolás

Adjuk meg a gyerekeknek a lehetőséget, hogy amikor kész van rá, önmagát ápolja: fésülködjön, fogat mosson, mosakodjon, egyedül öltözködjön... Ehhez némileg át kell rendeznünk az otthonunkat.

A gyermek, aki képes önmagáról gondoskodni, derűs lesz, és nem érzi szükségét, hogy önállósági igénye elismeréséért harcoljon.

1

Együttműködés

Hajlamosak vagyunk mindent megcsinálni a gyerek helyett. Ha megmosdatjuk, felöltöztetjük, ráadjuk a cipőt, ugyan gyorsabban megy, de neki aligha felemelő érzés. Félő, úgy nő fel, hogy azt gondolja: „A szüleim nélkül semmi nem megy.” Miközben épp azt szeretnénk elérni, hogy a gyermekeink bízzanak saját képességeikben, hogy tudjanak magukról gondoskodni.

Mindig gondoljunk a gyermek önállósodására: „Van-e olyan lépés, amiben korlátozom, miközben már egyedül is meg tudná csinálni?” Ne vegyük semmibe önállósodási vágyát arra hivatkozva, hogy még segítségre szorul! Abban az időszakban akar részt venni a hétköznapi életben, amikor ezek a tevékenységek még túl nehezek neki. A feladatok sikere az együttműködésen múlik: értékelnünk kell az együttműködési készségét, meglátnunk az értelmét, és támogatni őt benne.

2

A lakás átrendezése

Ahhoz, hogy a gyermekünk önállóan végre tudjon hajtani egyszerű feladatokat, mint például megmosni a kezét, vagy megfésülni, át kell gondolnunk az otthonunk kialakítását.

Figyeljük egy egész napon át a gyermeket, és nézzük meg, mi az, amit egyedül is meg tud csinálni. Alakítsuk a környezetét ennek megfelelően!

Hajlamosak vagyunk alábecsülni a kisgyerek valós képességeit. Leginkább akkor tudjuk meg, hogy mit is tud valójában megtenni, ha engedjük, hogy csinálja, és közben figyeljük őt.

Az otthonunk átrendezése nekünk csak apró változásokat jelent, neki viszont nagy előrelépést az önállósodásban: „Úgy döntöttem, megmosom a kezem, és egyedül is meg tudom csinálni!”

A gyermek tehát dönt, és képes annak megfelelően cselekedni.

Talpraesett és felelős egyénként nő fel, aki tudja, hogy a szülei bíznak benne. Ezek az érzések szilárd alapot nyújtanak a felnőttélethez.

Az első teendők tehát aszerint átnézni az otthonunkat, és átgondolni a gyerek egy napját, hogy lássuk, mit kell változtatnunk ahhoz, hogy egyedül is csinálni tudjon dolgokat, vagy mi az, amihez csak kicsi segítséget kell kapnia: egy fellépőt, egy elérhető magasságba helyezett fogast, egy könnyen elérhető polcot, törölkendőt, szivacsot. Ha ön listát készít ezekről az apró változtatásokról, az még nem jelenti azt, hogy mindent azonnal át is kell alakítania. A gyermeknek szüksége van a megszokott rendre, a változások kibillentik. Ezért csak lassan, fokozatosan, egymás után módosítsunk, és hagyjunk időt arra, hogy az újdonságok beépüljenek a napi gyakorlatba.

3

Öltözködés 1

A gyermek világrajöttétől kezdve kialakíthatjuk azt a szokást, hogy mindig elmondjuk neki, mit fogunk csinálni, hogy ő is felkészülhessen rá. Lassanként arra kérhetjük, és el is várhatjuk tőle, hogy válaszreakciót adjon. Így amikor képesnek érzi magát rá, közreműködik a tevékenységben. Például, amikor cipőt adunk rá, ezt mondhatjuk: „Kitágítom a száját, felhúrom a lábfejedre, nyomd bele a sarkadat!” Lehet, hogy a legközelebbi alkalommal már magától beledugja a lábát a cipőbe. Nem az a cél, hogy rögtön együttműködő legyen, hanem az, hogy alkalma legyen akkor elkezdni az együttműködést, amikor kedvet érez hozzá. Ez általában sokkal hamarabb bekövetkezik, mintsem gondolnánk.

A kisgyermek rendszerint sokkal hamarabb tanul meg levetkőzni, mint hogy fel tudna öltözni. De így is nagyon hasznos, ha kialakítunk egy öltözködési

szokást – mindig ugyanabban a sorrendben adjuk rá a ruháit, és közben folyamatosan mondjuk, hogy mit csinálunk. Így bármikor bekapcsolódhat, amikor belső késztetést érez rá.

Ahhoz, hogy segítsük az önálló öltözködésben, a következőkre van szükség: egy stabil kis sámlira, amire le tud ülni, hogy felvegye az alsóneműjét, bele tudjon bújni a nadrágjába, fel tudja húzni a zokniját. Nagyon fontos, hogy egyedül is könnyen elérhesse a ruháit.

És a ruhák kiválasztása is sokat számít. Ügyeljünk arra, hogy olyan ruhadarabokat válasszunk a számára, amelyek megfelelnek az éppen aktuális képességeinek. Egy bő, gumis derekú nadrág, egy bebújós pulóver vagy egy tépőzáras cipő megkönnyíti az öltözködést.

4

A ruhák rendben tartása

Ahhoz, hogy kellően támogassuk a gyermeket az önállósodásban, tartsuk a ruháit számára is elérhető fiókban vagy szekrényben, és gondoskodjunk egy megfelelő magasságban elhelyezett fogasról, egy kosárról a sáljának, kesztyűjének és sapkájának.

Egy komódban is tarthatjuk a ruháit az öltözködés lépéseinek megfelelő sorrendben: például felül a fehérneműt, zoknikat, pólókat; alul a nadrágokat, harisnyákat, lánykaruhákat és pulóvereket. Egy fiókon belül dobozok segítségével elkülöníthetjük egymástól a zoknikat, az alsóneműt és a pólókat. Így a gyermek könnyen megtalálja azt, amit keres, és a helyükre is tudja rakni a ruháit. Ha eléri a fiókot a gyermek, és ő választhatja ki, hogy mit vesz fel, jobb, ha nincs túl sok ruhadarab benne.

A választás fontos lépés az önálló akarat fejlődésében, de nehézséget okoz, ha túl sokból kell választania.

Ha a gyerek még túl kicsi ahhoz, hogy önállóan állítsa össze a viseletét, előkészíthetünk két öltözetet, és hagyhatjuk, hogy azokból válasszon. Ez rendszerint megoldja az öltözködés körül kialakuló gondokat.

5

Öltözködés 2

Az esti fürdés után a kisgyerek előkészítheti a másnapi ruháit. Ehhez kell egy szék (vagy egy szobainas). Miután kiválasztotta a ruhadarabokat, elrendezheti őket a megfelelő sorrendben: a felsőt a szék támlájára, a szoknyát, nadrágot az ülőrészre stb. Kicsit irányíthatjuk is: „Hová húzod a zoknit? Hová veszed fel a szoknyád/nadrágod?”

Az ilyenfajta tevékenység segít a testséma kialakításában. Ugyanakkor nagyszerű alkalom az együttműködésre és a beszélgetésre, amitől bővül a szókincse: mellény, kardigán, harisnya, legging, blúz/ing...

Több napon keresztül kísérjük figyelemmel, hogyan épül be ez a tevékenység a napirendjébe. Négyéves kora körül alakul ki a gyerekeknek az a szokása, hogy teljesen önállóan előkészítse a ruháit. Elégedett lesz, hogy tud magáról gondoskodni.

6

Gombolkozás

Amikor a gyerek érdeklődik az öltözködés iránt, adhatunk neki olyan eszközöket – például kiterített ruhadarabokat –, amelyeken gyakorolhatja a cipzárhúzást, a ki- és begombolást, a tépőzár használatát. Ha nem igaziból kell öltözködnie, könnyebb megcsinálnia ezeket a műveleteket, és a közreműködésünkkel többször is próbálkozhat. Fokozatosan egyre több lépést sajátít el, míg végül teljesen önállóan is sikerül neki.

Készíthetünk „öltözőkereteket” is, mint amilyenek a Montessori-bölcsődékben vannak: egy fakeretre jól erősítsünk fel egy régi gombos vagy cipzáros ruhadarabot. Ezzel az eszközzel a gyerek önállóan gyakorolhat, amennyit csak akar: hibázhat, és újrakezdeheti, akárhányszor. Nem sürgeti semmi, nincs tét, nem számít, hogy sikerül-e, viszont megszerzi vele a szükséges önállóságot.